

ประกาศสถาปนา
สมเด็จพระบรมราชินี

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาล ๒๕๖๘ พรรษา กุมภาพันธ์มาส
บ็ญจวิศติมสุรทิน พุทฺธิสप्तตวาร กาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทเดชน
ติลกรามาธิบดี เทพยปรियมหาราชรวังศ อัสสัมภินพงศพีร
กษัตริ บรมุรรัตนราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราช
สังกาศ อภิโตสุชาติสาสุทธเคราห์ณี จักรีบรมนาถ จุฬาลงกรณ
ราชวรังกูร์ มหามกุฏวงศวีรสูริชยรัฐ ราชธรรมทศพิชอดุ์กฤษฏ
นิบุณ อดุลยกฤษฏาภินีร์หาร บูรพาธิการสุสาชิต ฉันทลักษณ

เล่ม ๔๒ หน้า ๓๕๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘

~~วิจิตร~~สาภาคยสรรพางค์ มหาชนิตมางคมานท สนธิมตสมันต
สมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร ไทศาลเกียรติคุณ
อดุลยศักดิ์เดช สรรพเทพเวศปริยานุรักษ์ มงคลลัคคนเนมาห้วย
สุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลป์ศึกษาเดชนาวุธ วิชัยยุทธศาส
ตรโกศล วิมลนรรยพินิต สุจริตสมาจาร ภัทรภิธานประติ
ภานสุนทร ประวรศาสโนปสดมภก มูลมุขมาตยวรนายก มหา
เสนานี สราชนาวีพิบูลโยธโทยมจร บรมเชษฐโสทรสมมต
เอกราชยศสสิคมบรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตฉัตรดิฉัตร
ศรีรัตโนปลักษณ์ มหาบรมราชาภิเษกาภิษิกต์ สรรพทศทิวจิต
เดโชไชย สกลมไหศวรายมหาสวามินทร์ มหเศรษฐมรินทร์
มหารามาธิราชวโรดม บรมนากษัตริอาชัญญาศรัย พุทธาทิไตร
รัตนสรณารักษ์ วิสิษฐศักดิ์อักษรนเรศวราชิบดี เมตตากฤษณา
ศีลลหฤทัย อโนปไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎราชิบดีนทร
ปรมินทร์ธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริเห็นว่า ราชประเพณีมีสืบมาแต่โบราณ เมื่อ
พระมหากษัตริย์ราชเจ้าเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติราชาภิเษก
แล้ว บ่อมโปรด ฯ ให้พระชายาเดิมเฉลิมพระเกียรติยศเป็น
สมเด็จพระอรรคมเหษี ราชประเพณีอันนี้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๓๕๓

ก็ได้ทรงประพาศสืบมาทั้งสมเด็จพระมหาไปยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แลสมเด็จพระไปยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มาวันบ้างในรัชกาลภายหลัง ก็เพราะสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลนั้น ๆ มิได้มีพระราชชายาอันทรงศักดิ์สมควรจะเป็นพระมเหสีอยู่ในเวลาเมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ จึงมิได้ทรงสถาปนาพระอรรคมเหสีบ้าง ทรงสถาปนาต่อภายหลังบ้าง ส่วนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้ เมื่อยังเสด็จดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ๆ อยู่ในรัชกาลก่อน สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานอภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี ได้ดำรงพระยศเป็นพระราชชายามาจนบัดนี้ และทรงศักดิ์เป็นอุทิศสุชาติขัตติยนารีสมควรจะทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระอรรคมเหสีตามโบราณราชประเพณีได้ประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอภิเษกกับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณีมา ได้ทรงประจักษ์แจ้งความซื่อตรงจงรักของหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณีอันมีต่อพระองค์ ได้ตั้งพระหฤทัยสนองพระเดชพระคุณ ทั้งปฏิบัติวัฏฐะกิจในเวลาเมื่อทรง

เล่ม ๔๒ หน้า ๓๕๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๖๘

เป็นสุขสำราญ และรักษาพยาบาลในเวลาเมื่อทรงพระประชวร
แม้เสด็จไปประทับอยู่ในชุระสถานต่างประเทศ ก็อู่สำห์โดยเสด็จ
ติดตามไปมิได้ย้อหื้อต่อความลำบาก ควรนับว่าได้เคยเป็นคู่
ร่วมทุกข์สุขกับพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นนิจนัตริ จะ
หาผู้นอื่นเสมอเหมือนมิได้ เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเถลิง
ถวัลยราชสมบัติ ก็สมควรที่จะทรงสถาปนาหม่อมเจ้าหญิงรำไพ
พรรณขึ้นเป็นสมเด็จพระอรรคมเหษี เพราะความชอบความดี
ซึ่งได้มีต่อพระองค์มาแต่หนหลังด้วยอีกสถานหนึ่ง

กระแเสพระราชดำริห์ทั้งนี้ได้ทรงปรึกษามพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่
ทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายใน ก็ทรงยินดีเห็นชอบพร้อมกันดังพระราช
บริหาร จึงมีพระบรมราชโองการมาณพระบัณฑุรสุรสิงหนาท
ดำรัสสั่งให้ประกาศเฉลิมพระนามหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี พระ
วรราชชายา เป็นสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี บรมราชินี แลให้
มีพระเกียรติยศเป็นพระอรรคมเหษี สมบูรณ์ตามพระราชกำหนด
กฎหมาย แลพระราชประเพณีจึงทุกประการ

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยแลเทพยเจ้าทั้งหลาย จง
อภิบาลสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี บรมราชินี ให้ทรงพระ
เจริญทุกขณมายุ พรรณ สุข พล ปฏิภาณ ชนสารสมบัติ
สรรพสิริสวัสดิ์พิพัฒมงคล ศุภวิบูลยมนุญผล พระเกียรติยศ
มโหฬารทุกประการ เทอญ ฯ